

УДК 331.108:354.31(477)

О.М. МУЗИЧУК

Національний університет внутрішніх справ

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА УПРАВЛІНСЬКІ ЗАХОДИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ ЯК ОДНОГО ІЗ МОЖЛИВИХ ДЖЕРЕЛ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

Розглянуті особливості організації діяльності громадських формувань із охорони громадського порядку і заходи поліпшення результативності їхньої роботи, а також можливості поповнення кадрів підрозділів МВС за рахунок членів означених формувань.

Важливою умовою виконання вимог Президента, Верховної Ради та уряду України щодо забезпечення правопорядку і громадської безпеки та гарантованих Конституцією України прав і свобод громадян у державі, є формування і підтримання в належному стані кадрового потенціалу органів внутрішніх справ. Ефективність виконання ними правоохоронних завдань, перш за все, залежить від якісно нової кадрової політики, основна мета якої полягає у створенні організаційно-правових, соціальних, виховних, психологічних, матеріально-технічних, фінансових, економічних та інших передумов для формування високопрофесійного персоналу органів, служб та підрозділів внутрішніх справ, здатного ефективно, на високому рівні вирішувати оперативно-службові завдання. Їх надійними помічниками є громадські формування, які також залучаються до виконання правоохоронної діяльності. Не є також заперечним і те, що члени громадських формувань в майбутньому повинні стати дієвим та провідним резервом кадрового поповнення органів і підрозділів системи МВС України. Це пояснюється наступним:

- перед зачисленням у громадські формування передбачено обов'язкову процедуру перевірки кандидатів, яка здійснюється кадровими підрозділами органів внутрішніх справ України. Так, у ст.12 Закону України "Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону" зазначено, що "не можуть бути членами вищезазначених громадських формувань особи, які порушують громадський порядок, особи, з яких судимість не знята або не погашена у встановленому законом порядку, раніше засуджені за умисні злочини тощо". Тобто, члени громадських формувань в минулому уже проходили спеціальну перевірку, порядок якої може бути спрощеним під час подальшого прийняття на службу до органів внутрішніх справ. Більш того, у ч.1 ст.12 цього ж Закону зазначено, що члени громадських формувань повинні мати відповідні моральні та ділові якості, відповідний до встановлених

вимог стан здоров'я [1];

- будучи членом громадського формування правоохоронної спрямованості, особа неодноразово виконувала правоохоронні завдання: затримувала правопорушників, охороняла взяті під охорону об'єкти, здійснювала патрулювання території, складала протоколи про адміністративні правопорушення, проводила профілактичні бесіди тощо, тобто, зустрічалась з правопорушником віч-на-віч. А, наприклад, курсанти учбових закладів МВС України та особи, які проходять початкову підготовку тільки після приходу на службу до практичних підрозділів органів внутрішніх справ, починають розуміти сутність правоохоронної діяльності, бачать різницю між теоретичними заняттями по затриманню правопорушника, складанням протоколу та практичним їх втіленням у повсякденну роботу тощо. І не секретом є також і те, що після першого року служби в органах внутрішніх справ частина молодих спеціалістів починає розуміти, що вони не спроможні якісно виконувати поставлені перед ними правоохоронні завдання.

Сьогодні зрозумілим для усіх є загальноприйнятий вислів: "щоб досягти максимальної ефективності від будь-якої діяльності, необхідно зацікавити суб'єктів цієї діяльності, тобто замовника і виконавця". На сьогоднішній день зацікавленість членів громадських формувань у більшості випадків повинна зводитись до належного матеріального стимулювання їх правоохоронної діяльності. А якщо знову звернутися до Закону України "Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону" то у ст.18 вказано, що "...за активну участь у забезпеченні охорони громадського порядку члени громадських формувань заохочуються органами внутрішніх справ, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування шляхом оголошення подяки або видачі цінного подарунку чи грошової винагороди. Але, як відомо, керівництво міськрайлінорганів за скрутного фінансового забезпечення не може заохотити навіть атестованих

працівників: слідчих, інспекторів карного розшуку, дільничних інспекторів та ін., які добросовісно виконують службові завдання та мають високі показники у роботі, оскільки, до того ж на початок 2002 року у більшості практичних підрозділах премія та надбавка не виплачувалась. Недостатність у матеріальному фінансуванні зазнають і органи місцевої влади та місцевого самоврядування. Тобто, приймаючи до уваги загальне скрутне фінансове забезпечення, можна зробити висновок про декларативність вище зазначеного положення діючого Закону.

У цій же статті Закону передбачено, що члени громадських формувань правоохоронної спрямованості мають переважне право на вступ до навчальних закладів системи МВС України, прийняття на службу до органів внутрішніх справ. Це дійсно два дієвих заохочення, задля отримання яких, при удосконаленні та доопрацюванні механізму вступу на навчання та прийняття на службу до органів та підрозділів системи МВС України, лави громадських формувань правоохоронної спрямованості можуть поповнитись дієвим резервом, тобто громадянами, які добровільно хочуть виконувати обов'язки правоохоронного характеру. Але, на жаль, означений механізм переважного вступу до навчальних закладів та прийняття на службу до органів внутрішніх справ до сих пір не відпрацьовано.

З метою належного матеріального заохочення членів громадських формувань у статутах цих правоохоронних організацій необхідно передбачити більш вагомий та диференційований винагорода за виконання правоохоронних завдань. Повинні бути встановлені конкретні грошові суми за один час патрулювання, затримання правопорушника, надання інформації про скоєння чи підготування до скоєння злочину, розшук злочинця чи викрадених речей тощо. Також необхідно обов'язково передбачити, з яких джерел буде здійснюватися таке фінансування. Вбачається доцільним нормативно або на договірній основі закріпити положення, що витрати повинні відшкодовуватись підприємствами, організаціями та установами комерційного і не комерційного характеру, на адміністративній та прилеглий території яких проходять маршрути патрулювання, або виконуються інші правоохоронні завдання членами громадських формувань. Більш того, необхідно на законодавчому рівні вирішити питання про надання податкових пільг підприємствам, організаціям і установам як комерційного так і не комерційного характеру, які спонсорують діяльність громадських формувань правоохоронної спрямованості.

Окрім того є ще одне питання, яке, на мою думку, потребує ґрунтовного наукового та організаційного вирішення - це розмежування правоохоронних функцій громадських формувань та органів внутрішніх справ. Сьогодні серед науковців та практичних працівників органів внутрішніх справ існують дві досить протилежні думки, одна з яких зводиться до передачі

більшості правоохоронних функцій громадським формуванням. Інша - про недоцільність розвитку інституту правоохоронної діяльності громадських формувань, а на основі цього - збільшення кількості атестованих працівників органів внутрішніх справ. Для прикладу: на початку 80-х років, на Заході існувала надія, що зі злочинністю вдасться справитись професіоналам, якщо їх буде достатньо і якщо їх належним чином озброїти та навчити. Але практика показала, що збільшення поліцейських штатів не дало очікуваного результату, тому надія на їх чисельність і оперативність виявилась сильно перебільшеною. І тоді почали відроджуватись громадські структури протидії злочинності [2, с.122]. Виходячи з цього, як на нашу думку, виконувати правоохоронні завдання з розслідування кримінальних справ, проведення оперативно-розшукових заходів, боротьби з організованою та економічною злочинністю, виконання судових вироків, охорони стратегічно важливих об'єктів повинні професіонали із числа атестованих працівників органів внутрішніх справ, що мають відповідну освіту. А такі правоохоронні функції, як патрулювання, охорона громадських об'єктів, проведення профілактично-виховних заходів, отримання інформації про злочини та інші, можуть здійснювати в повній мірі і члени громадських формувань, вивільнивши при цьому значну кількість працівників органів внутрішніх справ для виконання більш важливих правоохоронних функцій, наприклад розкриття тяжких та резонансних злочинів.

Необхідно також відмітити, що у правовому регулюванні, організації і функціонуванні громадських формувань з охорони громадського порядку і боротьби із правопорушеннями існує значна кількість проблем, які потребують ґрунтовного наукового вирішення. Зокрема, це відсутність законодавчого визначення поняття громадського формування з охорони громадського порядку та боротьби із правопорушеннями і конкретних форм участі громадян і громадських формувань у правоохоронній діяльності. Крім того, необхідно переглянути законодавчі питання взаємодії органів внутрішніх справ і громадськості в організації охорони громадського порядку та боротьби із правопорушеннями, передбачити різноманітні форми обов'язкового матеріального заохочення громадян як за постійну участь в охороні громадського порядку, так і за окремі припинення правопорушень, забезпечити правові гарантії та соціальний захист членів громадських формувань правоохоронної спрямованості.

Слід також зазначити, що сьогодні органи внутрішніх справ вишукують нові форми і засоби взаємодії та залучення громадськості до охорони правопорядку, здійснення профілактичної роботи. У 2000 році вступила в дію Програма МВС України щодо розвитку партнерських відносин між міліцією і населенням на 2000–2005 роки [3]. Заходи, які передбачені програмою, дозволяють підняти на новий рівень партнерські

відносини між міліцією і населенням, налагодити ділове співробітництво між ними, створити організаційно-правовий механізм для більш широкого залучення громадськості до охорони громадського порядку та боротьби із правопорушеннями, сприяють підвищенню авторитету працівників міліції та своєчасному інформуванню населення через засоби масової інформації про їх діяльність. Наприкінці хочеться відзначити, що підвищення ефективності діяльності громадських формувань правоохоронної спрямованості значною мірою залежить і від своєчасного та ділового надання їм допомоги з боку органів державної виконавчої влади і місцевого самоврядування, органів внутрішніх справ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України "Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону" від 22.06.2000 р., № 1835-III // ВВР України. -2000. -№ 40. -Ст.338.
2. Участие общин в предупреждении преступности // Борьба с преступностью за рубежом. -2000. -№ 12. -С.31-33.
3. Програма МВС України щодо розвитку партнерських відносин між міліцією і населенням на 2000-2005 роки // Міліція України. -1999. -№ 11. -С.3-7.

Надійшла до редколегії 16.12.2002

МУЗЫЧУК А.Н. ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ И УПРАВЛЕНЧЕСКИЕ МЕРОПРИЯТИЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБЩЕСТВЕННОСТИ КАК ОДНОГО ИЗ ВОЗМОЖНЫХ ИСТОЧНИКОВ КАДРОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ СИСТЕМЫ МВД УКРАИНЫ
Рассмотрены особенности организации деятельности общественных формирований из охраны общественного порядка и мероприятия улучшения результативности их работы, а также возможности пополнения кадров подразделений МВД за счет членов обозначенных формирований.

MUZYZHUK A.N. ORGANIZATIONAL AND ADMINISTRATIVE MEASURES OF INCREASE OF EFFICIENCY OF LAW-ENFORCEMENT ACTIVITY OF A PUBLIC AS ONE OF POSSIBLE SOURCES OF PERSONNEL MAINTENANCE OF MIA SYSTEM OF UKRAINE

The features of organization of activity of public formations from guards of a social order and measure of improvement of productivity of their activity, and also capability of updating of staff of MIA divisions are reviewed at the expense of terms of the indicated formations.

УДК 343.98+004.056.53

Д.В. ПАШИНЄВ

Національний університет внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ВИЯВЛЕННЯ І ФІКСАЦІЇ КРИМІНАЛІСТИЧНО ЗНАЧИМОЇ КОМП'ЮТЕРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ

Надана класифікація злочинів, скоєних із використанням комп'ютерних технологій, досліджена сутність комп'ютерної інформації, запропоновані деякі прийоми виявлення криміналістично значимої комп'ютерної інформації, розглянуті особливості її фіксації при проведенні слідчих дій; внесені пропозиції з удосконалення наукової бази боротьби зі злочинами у сфері високих технологій.

Розвиток в Україні сучасних інформаційних технологій, телекомунікаційних систем, комп'ютеризація суспільства в цілому приводять до загострення боротьби зі злочинністю. Перед правоохоронними органами постає задача своєчасного виявлення і кваліфікованого розслідування злочинів із використанням комп'ютерних технологій і усунення причин і умов, що сприяли їх скоєнню.

Практика показує, що комп'ютерні технології проникають в усі сфери життєдіяльності суспільства й можуть відігравати негативну роль при здійсненні злочинів. При цьому виділяються три групи злочинів [1]

Перша група - це злочини в сфері використання електронно-обчислювальних машин, систем і комп'ютерних мереж (розділ 16: ст.ст.361-363 КК України), які можуть бути згруповані в такий спосіб:

- а) несанкціонований доступ до комп'ютерної інформації;
- б) злочини, пов'язані зі зміною інформації, її модифікацією;
- в) злочини, спрямовані на навмисне знищення, блокування, приведення в непридатний стан комп'ютерної інформації чи програми, а також розробка, використання або поширення шкідливих програм;